

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 2.

Måndagen den 1 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne Januari.

Upplästes ett af Herr *Cassel* inlemnadt memorial af följande lydelse:

Om ledighet från riksdagsgöromålen från i dag till och med den 10 dennes anhåller vördsamt.

Stockholm den 1 Februari 1875.

K. Cassel.

Denna anhållan bifölls.

Herr *Meijer*: Jag får äran anmäla, att jag dels af opasslighet och dels i följd af väderleksförhållanden varit förhindrad att förr in-
finna mig vid riksdagen.

Företogs val af 7 ledamöter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr <i>Asplund</i>	med 70 röster;
Herr <i>De Maré</i>	» 70 »
Herr <i>Stråle</i>	» 70 »
Herr <i>Carlson</i>	» 69 »
Herr <i>von Geijer</i> ..	» 69 »
Herr <i>Wallenberg</i> ..	» 69 » och
Herr <i>Wærn</i>	» 68 »

Företogs val af 5 ledamöter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr *Odelberg* med 70 röster; |

Herr Reutersvärd	med 70 röster;	
Herr Ekman, J. J.	» 68 »	
Herr Bennich	» 67 »	och
Herr Hedlund	» 49 »	

Företogs val af 3 suppleanter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Ribbing, C	med 65 röster;	
Herr Lindberg	» 65 »	och
Herr Nilsson	» 52 »	

sedan ordningen mellan de två förstnämnde blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af 2 suppleanter i Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 2; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Petre	med 47 röster; och
Herr Hallenborg	» 44 »

Justerades 2 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammarerna åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 3 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

I anseende till sjukdomsförfall för Herr Grefven och Talmannen fördes ordet af Herr vice Talmannen.

Justerades protokollet för den 27 dennes.

Sedan Herr vice Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Lovén anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren afemna åtskilliga Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr vice Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) med förslag till förordning angående ändring i Strafflagens stadganden om ansvar för skogsåverkan;

2:o) angående förändring af nu gällande stadganden rörande stor-skiftes- och afvittringslandtmätarens pensionsrätt;

3:o) angående statsbidrag till förstärkning af den nya vågbrytaren vid Wisby yttre hamn;

4:o) om pension på Allmänna indragningsstaten för Länsmannen L. P. Pihlman; och

5:o) att det till Statens Jernvägstrafiks pensionsinrättning anvisade bidrag af trafikmedlen må tills vidare utgå efter samma beräkningsgrund som hittills.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och bordlagda.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtande N:o 2, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

Herr von Storckenfeldt: Jag får hos Kammaren anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under högst tre veckor, räknadt från nästa Lördag.

Denna anhållan bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 4 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m., och dess förhandlingar leddes af Herr vice Talmannen.

Justerades protokollet för den 28de sistlidne Januari för- och eftermiddagen.

Sedan Herr vice Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Weidenhielm anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren afemna några Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr vice Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

- 1:o) om antagande af ett tillägg till 80 § Regeringsformen;
 - 2:o) med förslag till lagar angående allmänna värneplikten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll; samt
 - 3:o) med förslag till lagar angående grunder för ordnande af flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll.
- De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och bordlagda.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 3 dennes bordlagda nådiga proposition med förslag till förordning angående ändring i Strafflagens stadganden om ansvar för skogsåverkan.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 3 dennes bordlagda nådiga propositioner:

- 1:o) angående förändring af nu gällande stadganden rörande Storskiftes- och Afvittringslandtmätarens pensionsrätt;
- 2:o) angående statsbidrag till förstärkning af den nya vågbrytaren vid Wisby yttre hamn;
- 3:o) angående pension å Allmänna Indragningsstaten för Läns-mannen L. P. Pihlman; samt
- 4:o) att det till Statens Jernvägstrafiks pensionsinrättning anvisade bidrag af trafikmedlen må tills vidare utgå efter samma beräkningsgrund som hittills.

Föredrogs Stats-Utskottets den 3 dennes bordlagda Utlåtande N:o 2, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna biföllos, och Utskottets slutliga yttrande rörande de extra ordinarie inkomsterna m. m. lades till handlingarne.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 6 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 4 dennes och protokollet för den 29 sistlidne Januari.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Lovén anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna några Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående eftergift af den Norra och Södra Smedjebackarne samt Faktorträdgården i Örebro stad och Län åsatta ränta, kronotonde och rotering; samt

2:o) angående byte emellan Kongl. Maj:t och Kronan, å ena sidan, samt Stockholms stad, å den andra, af mark å Långholmen.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och lagda på bordet.

Herr Grefven och Talmannen hemstälde, huruvida Kammaren, i enlighet med den vid hållet talmanssammanträde träffade öfverenskommelse, behagade besluta att nästa Onsdag den 10 dennes företaga val af dels sex revisorer och tre suppleanter för den granskning af statsverkets samt Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, som under innevarande år komme att ega rum, dels ock två revisorer jemte ett lika antal suppleanter för granskning af Riksbankens afdelningskontors i Göteborg, Malmö, Luleå och Wisby räkenskaper och förvaltning under sistlidna år; hvilket bifölls.

Friherre Stjernblad: Den fråga, som i dag hvilat på Kammarens bord till följd af Kongl. Maj:ts nådiga proposition är otvifvelaktigt en stor fråga, ja, enligt min tanke, den största som kan framläggas för svenska representationen. Den afhandlar ett ämne som ligger oss alla varmt om hjertat och som är vilkoret för att svenska folket allt framgent skall få räkna sig bland de sjelfständiga nationerna. Det måste naturligtvis vara tillfredsställande för hvarje fosterlandsvän att se denna fråga utgöra föremål för ompröfning, men om det ur denna

*Förslag om
Särskildt Ut-
skott för be-
handling af
Kongl. pro-
positioner rö-
rande för-
svarsväsendet.*

*Särskildt Ut-
skott för be-
handling af
K. Prop. rör-
ande för-
svarsväsendet.
(Forts.)*

synpunkt kan finnas anledning till glädje, så kan jag dock ej neka, att det måste vara djupt nedslående för den, som vill saken, att finna denna fråga framkommen under omständigheter och i en form, ingalunda gynnande för densamma, äfvensom att se den försedd med en utstyrsel, som ingalunda kan benämnas tilltalande.

Jag vill nu endast hålla mig till de tre förslag som föreligga beträffande landtförsvaret, nemligen: förslaget till lag om den allmänna värnpligten, förslaget till härordning och förslaget till lag angående härens aflöning, beklädnad och underhåll.

För att rätt bedöma och afgöra dessa frågor vore åtminstone nödvändigt att dessa förslag voro åtföljda af icke mindre det öfvergångsförslag som måste följas för att komma från det gamla systemet till det nya, än äfven ett förslag, upptagande kostnaderna för den nya härens kaserering. Utan att dessa förslag föreligga vid sidan af de andra, är det omöjligt för Riksdagen att säga: "detta vilja vi hafva till lag". För att Riksdagen skulle kunna säga detta, vore vidare nödigt att för densamma framlades förslag både till grundskatternas afskaffande och till indelningsverkets upphäfvande. Något sådant finnes dock icke, men hade man blott utsigt att inom kortare tid, under loppet af riksdagen, få se dessa förslag, kunde ju ändå något definitivt vidgöras, men beklagligtvis lemnar den Kongl. propositionen oss ej hopp att emotse dessa frågors afgörande förr än vid 1876 års riksdag. Läger jag nu härtill, att Kongl. Maj:t, såsom vilkor för antagandet för dess del af den nya härordningen, förutsatt ett tillägg i 80 § Regeringsformen, och detta af en sådan utsträckning, att der icke allenast upptagas grunderna för det nya försvaret, d. v. s. antalet af värnpligtige som böra inkallas och öfningstiden för dem, utan äfven de eventuella anslag, som dertill behöfvas, anslag så stora att de 8 à 9 gånger öfverstiga den summa som nu är af grundlagen garanterad, så tror jag, mine Herrar, att jag icke säger för mycket, då jag påstår att de omständigheter och den form, hvarunder förslaget framkommit, äro ogynnsamma.

För att åter finna att det sätt, hvarpå propositionen blifvit utstyrd, ingalunda är tilltalande, behöfver man blott läsa det statsrådsprotokoll, som finnes densamma bifogadt. Herrarne skola deraf finna, att icke mer än en ledamot af rådskammaren motiveradt och varmt yttrat sig för förslaget och att, sedan tre ledamöter instämt med honom, de öfriga ledamöterna icke hafva ansett sig vara befogade eller mäktige att ingå i pröfning af förslaget. Gå vi så vidare i granskning af detta protokoll, till frågan om lämpligheten af förslagets framläggande för innevarande Riksdag, finna vi, att två ledamöter förenat sig med krigsministern och instämt i de af honom anförda skäl, tre hafva tillstyrkt förslagets framläggande men med särskild motiveering, en har icke afstyrkt, två hafva tillstyrkt, men under antagande och förklarande att ingen utsigt förefunnes till framgång för förslaget, och en har afstyrkt detsammes framläggande. Vid en fråga af så stor utsträckning och till sina verkningar så djupt ingripande i nationens lif måste väl den, som tagit henne om hand, vara öfvertygad om, att det sätt han föreslår för dess lösande icke blott är det bästa, utan det enda; samt vid utförandet ådagalägga både beslutsamhet och

sakkännedom. Att så icke här är förhållandet kan ingen djupare beklaga än jag, och jag är öfvertygad om att hvarje ledamot af denna Kammare omfattar frågan med samma intresse. Just därför måste vi emellertid, fastän utsigterna för förslagets framgång under för handen varande förhållanden icke äro de bästa, icke öfvergifva detsamma, utan arbeta raskt framåt. Då frågan nu en gång är väckt, torde det alltså vara Riksdagens skyldighet att taga den om hand; att bearbeta den så väl som möjligt och uttala hvad Riksdagen önskar till ledning för dem, som en gång skola genomföra densamma. Med anledning häraf och då jag för ändamålets vinnande icke vet något bättre sätt, än att utse ett Utskott, bestående af ledamöter från båda Kamrarna, får jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition på tillsättandet af ett Särskildt Utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera Kammaren, för att upptaga till behandling Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen, dels med förslag till lagar angående allmänna värnpligten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll, dels ock med förslag till lagar angående grunder för ordnande af flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll.

Särskildt Utskott för behandling af K. Prop. rörande försvarsväsendet.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att Friherre Stjernblad hade föreslagit, det Kammarren skulle för sin del besluta, att ett Särskildt Utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera Kammaren, skulle tillsättas för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner dels med förslag till lagar angående allmänna värnpligten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll, dels ock med förslag till lagar angående grunder för ordnande af flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll, framställdes proposition på bifall till detta förslag och besvarades med ja; hvarefter ett protokollsutdrag härom upplästes och godkändes.

Föredrogs och hänvisades till Konstitutions-Utskottet Kongl. Maj:ts den 4 dennes bordlagda nådiga proposition om antagande af ett tillägg till 80 § Regeringsformen.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 4 dennes bordlagda nådiga proposition med förslag till lagar angående allmänna värnpligten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll.

Remiss af Kongl. propositionen angående allmänna värnpligten m. m.

Friherre De Geer: Ehuru Första Kammaren redan fattat beslut om tillsättandet af ett Särskildt Utskott för behandling af nu anmälda proposition, så är detta likväl ännu icke Riksdagens beslut, och då remiss måste ske redan i detta plenum, så uppstår frågan om till hvilket af redan befintliga Utskott en sådan remiss bör ske. Den Kongl. propositionen omfattar olika ämnen, som vanligen icke hafva behandlats i ett och samma Utskott. Den första afdelningen, som angår värnpligtslagen, tillhör i och för sig ostridigt Lag-Utskottet, och,

Remiss af K. så vidt jag vid ett flygtigt genomgående kunnat inhemta, innefattar Prop. angående äfven den andra afdelningen, som rör härordningen, många stadganden allmänna värn- som falla inom Lag-Utskottets område, med afseende å grundlagens pligten m. m. föreskrift, att detta Utskott skall handlägga krigslagar, som hafva tillämpning äfven på personer utom krigsstaten, men det mesta i denna afdelning eger likväl oskiljaktigt sammanhang med tredje afdelningen, som rör härens aflöning, underhåll och beklädnad, och denna afdelning tillhör, såsom till största delen bestående af anslagsfrågor, ostridigt under vanliga förhållanden Stats-Utskottet. I detta särskilda fall är dock att märka, att de af Kongl. Maj:t framställda förslagen äro framkomna både under form och benämning af lag, och dertill kommer att hela framställningen är gjord endast under förutsättning, att den af Kongl. Maj:t föreslagna grundlagsförändringen blir antagen, hvarigenom dessa förslag skulle blifva lagar, hvilka icke utan Konungens och Riksdagens gemensamma samtycke kunde ändras. Då det nu icke lär tillkomma Stats-Utskottet utan Lag-Utskottet att föreslå lagar, så synes det mig att alla afdelningarne af den nådiga propositionen rättast äro att hänvisa till Lag-Utskottet. I talmanskonferensen, der detta ämne förevarit, men der Herr Grefven och Talmannen i Första Kammaren icke sjelf var närvarande, uttalades också enhälligt den åsigt, att denna proposition borde remitteras till Lag-Utskottet, så framt icke ett Särskildt Utskott blefve tillsatt, hvilket af talmanskonferensen ansågs vara lämpligast för frågans formela behandling. Med anledning häraf får jag hemställa, att Kammaren måtte besluta, att denna proposition remitteras till Lag-Utskottet, under förbehåll att derifrån aflemnas till Särskilda Utskottet, i händelse ett sådant blifver af Riksdagen tillsatt.

Herr Wallenberg: I afseende på den Kongl. propositionens remitterande instämmer jag med föregående talaren. Men med hänsyn till sjelfva saken ber jag få yttra några ord om den inverkan, förändringen kan komma att utöfva på statens inkomster och utgifter.

Vi stå här framför en mycket stor fråga, och det skulle kunna se ut som om den hade kommit ett steg närmare sin lösning. Jag hyser likväl stora tvifvelsmål i det afseendet, och jag ber att, då man nu synes vilja komma från ord till handling, man jemväl må taga i betraktande de *andra* frågor, som med denna stora fråga ovedersägligen ega sammanhang. Det är ett ganska egendomligt tillvägagående som här föreslås. Vål har jag mer än en gång varit med om att man antagit en lag och samtidigt beslutat, att den först efter en viss tid skall komma att tillämpas, men att besluta en lag och på samma gång förutsätta, att den icke skall få tillämpas, förr än man fattat sitt beslut om andra lagförslag, om hvilka man ännu ingenting känner, synes mig vara ett mycket egendomligt och alldeles nytt förfaringsätt. Det är denna *sammanknytning*, mellan en ny härordning och grundskatternas borttagande, som jag för min del aldrig voterat, hvars lämplighet jag icke kan fatta. Grundskatternas afskrifning — ty vi hafva nu kommit så långt att fråga icke längre är om någonting annat — är en *minskning* i statens inkomster, och sammanknytes den med en positiv och ganska betydlig tillökning i statens utgifter, är det svårt att ana huru räkningen framdeles kommer att gå ihop.

För min del skulle jag anse det vara mycket ändamålsenligare att med den förevarande frågan sammanknyta ett förslag till ett fullständigare skattesystem, som visade hvarifrån man skulle komma att taga den erforderliga tillökningen i statens inkomster, innan man fördjupar sig i beslut, som ofelbart skola leda till en betydlig ökning i statens utgifter. Det framgår också af yttrandena till statsrådsprotokollet, att denna sida af saken ej blifvit helt och hållet förbisedd. Herr Finansministerns yttrande innehåller nemligen ganska många tänkvärda ord, som icke böra helt enkelt anses såsom motivering till en proposition, utan verkligen förtjena att i och för sig litet mera tagas vara på och begrundas, enär de gifva antydning om saker, som man dock slutligen icke kan undgå att se i sin rätta dager. Herr Finansministern har helt och hållet afböjt att yttra sig angående den militära sidan af saken och förklarar, att hans insigter icke sträcka sig dit, samt att bristen på förstudier förhindrat honom att angående denna del af frågan säga ett bestämdt ja eller nej. Jag ber att häruti få med honom instämma och vågar icke fälla något omdöme om det föreliggande härordningsförslaget, förr än Utskottet uttalat sig deröfver. Herr Finansministern tillägger emellertid: »men frågan har äfven en finansiell sida, och från denna torde det vara min pligt att söka skärskåda densamma.» Detta tror jag vara ett uttalande, i hvilket hvarje riksdagsman bör instämma, ty från den finansiella sidan måste också vi taga frågan i betraktande. Sedermera säger Herr Finansministern: »om än möjligt är, att, under en fortsatt gynsam utveckling, landet en dag förmår bära dessa kostnader, ser jag ej detta nu så klart, att jag vågar qväfva mina farhågor för att sådant ej torde vara att med visshet påräkna för den närmaste framtiden.» Ut i det begagnade uttrycket »en dag» ligger en framtidstanke; vi hoppas ju alla att landet framdeles skall kunna bära större statsutgifter än för närvarande, men jag ser i detta yttrande en varning, att vi ej nu böra låta oss missledas af de för tillfället sällsynt gynsamma konjunkturerna för landets produktion och för afsättningen af våra produkter, en varning att icke på omständigheter, som räckt ett par år, bygga institutioner, afsedda att ega bestånd i mansåldrar. Det är visserligen ett allmänt talesätt, att bara man får bort grundskatterna och indelningsverket, så kan man taga de behöfliga inkomsterna förmedelst bevillningen; det är alldeles som om här i landet ingen annan hade skattat än den, som är innehafvare af jord. Jag ber dervid få erinra, att på gynsamma konjunkturer beror beloppet, hvartill dessa bevillningar kunna ingå, hvadan bevillningen är den mest vanskliga beskattningsgrund af alla. Det är icke längre sedan än vid de första riksdagarne under den tid denna Kammare varit tillsammans, som vi gingo omkring med ljus och lykta och sökte efter inkomstitlar för att få budgeten att gå ihop; ehuru slutsummorna då voro betydligt mindre än nu. Man föreslog då skatt medelst charta sigillata på cigarrer, på upp- och afskrifningsvexlar m. m. Jag nämner detta blott för att visa, att när under den korta tiden af nio år så väsentliga förändringar egt rum i statens inkomster, man deraf torde kunna draga den slutsats, att man misräknar sig och bygger på lösan sand, om man räknar på de högsta siffror, hvartill statsinkomsterna genom bevillning uppgått, och om man med sådana till-

*Remiss af K.
Prop. angående
allmänna värn-
pligten m. m.
(Forts.)*

Remiss af K. gångar vill bestrida nya stora utgifter. Vi måste en gång få ett Prop. angående skattesystem och det ett som ej hvilar på lösa talesätt utan på antagna grunder, och äfven om vi nu afskrifva grundskatterna, måste vi tänka oss som en framtida reserv, att jorden äfven skall kunna skatta, hvilket åter måste hvilas på den rigtiga principen: *all jords lika beskattning*.

(Forts.)

Herr Finansministern yttrar vidare: »Ännu pågår landets skuldsättning, om detta än sker för ett så nyttigt och en dag inbringande ändamål som fullbordandet af vårt jernvägsnät. Ännu lemnade ej jernvägstrafiken något i jemförelse med andra inkomstitlar synnerligen betydande öfverskott till statsutgifternas bestridande eller ens ett tillräckligt sådant till räntornas betalande å upptagna lån.» Jag tillåter mig begagna denna uppgift för att uttala, att här i landet finnes ingen, som vet hvad jernvägarne verkligen lemna i nettoinkomst, ty bokföringen är icke sådan att detta med bestämdhet kan utrönas, enär inkomster och utgifter för statens jernvägar äro sammanblandade med dem, som röra statens öfriga inkomster och utgifter. Det är af vigt för landet att, då staten har ett industriellt företag, snart få bokföringen derved ordnad på samma sätt som vid hvarje annat sådant företag, så att man icke misräknar sig och gör sig några illusioner till följd af en stor bruttoinkomst, utan att veta hvad statsbanorna såsom industriellt företag i förhållande till utgifterna för annuiteterna å den för desamma åtagna statsskulden verkligen gifva i nettoinkomst.

I slutet af sitt yttrande säger den ärade Finansministern: »en följd af goda år och stigande statsinkomster har visserligen lyckliggjort oss, men felslagna skördar och nedgående konjunkturer för vårt lands alster af skog och grufva äro kanhända ej långt borta, och tecken visa sig, som bjuda att åtminstone ej påräkna en fortsatt stegring i de ovanligt höga statsinkomsterna.» Ja! en sådan fortsatt stegring tager man för gifven, då man på samma gång är sinnad föreslå att minska inkomsterna och öka utgifterna.

För öfrigt ber jag att särskildt få påpeka ett yttrande af en annan ärad ledamot af konseljen, ett konsultatitvt statsråd, som säger: »jag erkänner emellertid att i ett ärende af sådan vigt som det förevarande, der enig samverkan mellan Kongl. Maj:t och Riksdagen är i så hög grad af behofvet påkallad» o. s. v. Det är visserligen sant att förhållandet hör vara sådant, men jag frågar Herr Talmannen och eder, mine Herrar, om det icke äfven är af behofvet påkalladt att det i en så viktig fråga som denna finnes *enig samverkan* mellan Konungens rådgifvare? — och kan man väl säga att en sådan enighet förefinnes, när man har framför sig dessa särskilda yttranden af konseljens ledamöter? Exempelvis vill jag nämna Herr Civilministerns; han säger: »jag finner mig icke böra afstyrka.» Är det väl på ett sådant råd, man kan bygga ett beslut i en fråga, hvilken torde vara den mest genomgripande, den nu lefvande generationen får vara med om? För min del anser jag ett sådant yttrande nästan innebära en afstyrkan.

Då jag blir anmodad att deltaga i byggandet af ett fartyg, är alltid min första fråga: hvem skall föra fartyget, hvem skall se till att det blir ändamålsenligt byggt och utrustadt, hvem skall blifva dess förste skeppare? Ser jag icke en duglig karl i spetsen för ett sådant

företag, ser jag icke på denna plats en man, som har den erfarenhet och de kunskaper som erfordras för att föra fartyget, vill jag icke vara med om att bygga det.

För min del anser jag att frågan i det skick, hvori den nu befinner sig, tål en mycket mogen pröfning af Riksdagen och allvarlig granskning af det Särskilda Utskottet, till hvilket jag önskar att den Kongl. propositionen måtte remitteras.

*Remiss af K.
Prop. ang.
allmänna
värnpligten
m. m.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern Carleson: Med anledning af den siste talarens yttrande bör erinras, att inom Statsrådet skiljaktighet ej förefunnits om lämpligheten och antagligheten af de utaf Kongl. Maj:t framlagda förslagen. Skiljaktigheten har endast rört frågan, huruvida tidpunkten för förslagens framläggande vore rätt vald. Föreställande mig, att det eftersträfvade målets ernående fordrat att till Riksdagen på en gång öfverlemnats alla förslag, som röra detta ämne och dermed sammanhänga, tror jag att, då sådant ej varit hitills möjligt, hvilket väl kan beklagas men icke hjälpas, hade förevarande förslags framläggande bort uppskjutas, men det oakadt måste jag medgifva, att ett mycket kraftigt skäl för den vidtagna åtgärden kan åberopas, det nemligen att våra grundlagar icke tillåta ett anhängiggjort ärendes uppskjutande från ena riksdagen till den andra. När flera särdeles vidlyftiga och med hvarandra förbundna ämnen på en gång öfverlemnas till Riksdagens handläggning och afgörande, händer lätt att den fattar ett mer eller mindre omoget beslut, emedan ämnena ej hinna tillräckligt grundligt behandlas, och vid sådant förhållande kau det uppenbarligen blifva gagneligt att dela frågorna på det sätt, att hvad som möjligen kan sammanföras till ett handläggas särskildt, under förbehåll att beslutet i afseende å denna delen icke är definitivt förr än äfven återstående delar af de sammanbuodna ämnena förekommit till behandling och blifvit nöjaktigt afgjorda. Derest det är Riksdagens fulla allvar att på allmänna värnpligtens grund dana ett verkligt försvar för landet och att i mån af landets tillgångar bevilja de nödiga medlen, så bör det ej anses fördömligt att till Riksdagens omsorgsfullaste skärskådande framställas de organisationsförslag, som af våra sakkunnigaste män blifvit uppgjorda och efter deras mening innebära det minsta, som försvarets byggande på den uppgifna grunden kräfver, samt att, sedan Kongl. Maj:t tillkännagifvit sig godkänna förslagen, Riksdagen får tillfälle att pröfva dem under vilkor och förbehåll, att de lagar, som i öfrigt erfordras, jemväl varda af Riksdagen sedermera godkända. Om samtliga dessa lagar blifvit för Riksdagen nu framlagda, är föga troligt, att de på fyra månader kunnat vederbörligen granskas och handläggas, utan hade förmodligen af en eller annan grund alltsammans undanskjutits; och kan deruti — jag upprepar det — finnas ett skäl till den delning af ämnena som skett.

Herr Statsrådet Bergström: Tillfälligtvis kom jag in i denna Kammare och hörde då en ärad representant för Stockholm citera det yttrande, jag i förevarande viktiga fråga afgifvit till statsrådsprotokollet. Jag tror, att hans citat var något ofullständigt och missledande, och det torde därför väl vara mödan värdt att framhålla hvad jag i

Remiss af K. Prop. ang. allmänna värnplikten m. m. (Forts.). saken verkligen yttrat. I mitt yttrande förekommer visserligen orden att jag finner mig »icke böra afstyrka»; men hvad har jag ansett mig ej böra afstyrka? Jo, att de ifrågavarande tre lagförslagen redan nu till Riksdagens pröfning framläggas. Mitt yttrande slutar åter med ett biträdande af departementschefens hemställan, det vill säga ett biträdande af hans hemställan i sak. Hans Excellens Herr Justitiestatsministern har redan framhållit, att formelä betänkligheter förefunnits, och äfven af andra ledamöter af statsrådet uttalats för att redan vid denna Riksdag framlägga dessa viktiga lagförslag till pröfning, och det låter ej förneka sig, att om man ser till 1873 års Riksdags skrifvelse, så öfverensstämmer det nu föreslagna sätt för frågans behandling icke med hvad Riksdagen ansett önskvärdt, men förhållandenas makt har ställt valet emellan att framlägga hvad som nu är färdigt eller att uppskjuta hela frågan till nästa riksdag.

För öfrigt tillåter jag mig att anmärka, att det kan vara önskligt att fullkomlig enighet i åsichter råder bland Konungens rådgifvare, men ju viktigare en fråga är, desto mer bjuder pligten att skärskåda den, och temligen naturligt är, att någon meningsskiljaktighet då kan råda, åtminstone förutsätter grundlagen, att olikhet i åsichter kan förefinnas mellan Konungens rådgifvare, då den ålägger dem att hvar för sig framlägga sin mening för Konungen, på det att han må kunna välja den han finner bäst. Jag kan ej tro, att Riksdagen skulle anse det rätt af Konungens rådgifvare att sammanrota sig för det tomma nöjet att hafva en mening. Viktiga frågor hafva förr blifvit framlagda till Riksdagens pröfning, då meningarne varit skiljaktiga inom Konungens statsråd, såsom syntes af protokollen. Jag vill särskildt erinra om frågan angående norra stambanans sträckning. I den frågan rådde meningsskiljaktighet mellan ministrarne, men det hindrade ej dess lösning.

För närvarande har jag ej något vidare att säga i denna sak.

Herr Wallenberg: Jag skulle önskat, att Herr Statsrådet Bergström behagat höra, att jag icke citerat hans ord på något missledande sätt. Jag har sagt, att han inför Konungen yttrat, att han ej finner sig böra afstyrka, att dessa lagförslag frånryckas hela frågans fond, hvilket jag för min del ej kan kalla ett tillstyrkande. Vare långt ifrån mig emellertid att jag skulle vilja lägga honom detta till last, ty jag tror, att hans ord innebära en önskan att få veta hvarifrån medel skola tagas till försvarets ordnande, innan man derom fattar beslut. För öfrigt hoppas jag, att det Särskilda Utskott, som antagligen kommer att tillsättas, skall noggrannt läsa statsrådsprotokollet, och kommer Utskottet då till den mening, som här sökt göra sig gällande, nemligen att enighet angående dessa viktiga frågor varit rådande inom Konungens rådkammare, får jag bekänna, att jag skattar Utskottet mycket lyckligt.

Hans Excellens Herr Statsministern för utrikes ärendena Björnstjernerna: Sedan två af mina embetsbröder inom Konungens rådkammare redan haft ordet, kan det synas öfverflödigt, att jag yttrar mig, men jag anser det vara af stor vikt, att de ord, som af en stockholms-

representant blifvit yttrade, ej kunna tydas så, som om någon meningsskiljaktighet i sak verkliggen förefunnits inom statsrådet. Beträffande sjelfva förslaget har alldeles ingen meningsskiljaktighet egt rum bland statsrådets ledamöter; den meningsskiljaktighet, som här omtalats, har endast gällt formen, nemligen huruvida dessa lagförslag borde nu framläggas för Riksdagen eller huruvida man skulle dröja dermed till dess äfven öfvergångsförslaget och grundskattebetänkandet blefve färdiga. Att den ärade talare, som här särskildt åberopat chefens för finansdepartementet yttrande, fästast stort afseende vid frågans finansiella del kan man icke förtycka honom, och jag finner det äfven helt naturligt, att chefen för finansdepartementet i främsta rummet tagit den sidan i betraktande, men jag kan deremot icke finna, att det är så särdeles svårt att uppgöra den finansberäkning, som är behöflig för att Riksdagen nu skall kunna afhandla dessa förslag om härens organisation. Gifvet är att, i fall Sverige skall ikläda sig betydligt ökade kostnader för försvaret, och om på samma gång, på sätt Riksdagen förutsatt, staten skall uppoffra en betydande del af sina inkomster, så blir ett icke obetydligt tillskott till den nuvarande budgeten behöfligt. Jag får likväl fästa Herrarnes uppmärksamhet på, att om dessa lagar nu antagas, så behöfvas ej under de första åren, ja, icke under en följd af år, särdeles stora tillskott. Sådana blifva nemligen endast successivt behöfliga. Att nu uppställa en beräkning, huru statens inkomster skola förete sig om 7 eller 10 år kan endast ske gissningsvis. Man måste vara beredd på ökade utgifter, men att nu säga hvar medel skola tagas, dertill tror jag ingen vara i stånd. Den ärade Stockholmsrepresentanten har sjelf anført, att Sveriges statsinkomster under de nio sista åren undergått en betydlig förändring, som svårligen kunde förutses vid början af denna tidrymd, och lika svårt är det att nu förutsäga hurudana våra statsinkomster kunna vara då de stora summor behöfvas, som föreliggande förslags genomförande kräfver. Jag tror därför att det vore oriktigt att uppskjuta dessa förslags afgörande, i hopp att kunna göra upp ett fullständigt finansförslag. Jag har också varit bland dem, som på det varmaste tillstyrkt framläggande af de nu färdiga lagarne rörande härens organisation och allmänna värnpligten. Riksdagen, ja hela svenska folket, har väntat, att dessa lagar nu skulle framläggas, och derest ej så skett, hade man säkerligen ansett sig bedragen. Då nu de andra förslagen ej äro färdiga — och ovisst är, huruvida förslag om grundskatterna medhinnas till nästa riksdag — så skulle jag ej velat kvarstanna på min plats i Konungens rådkammare, derest Kongl. Maj:t nu endast uppmanat Riksdagen att fortfarande studera de komitébetänkanden, som förledit år utdelades till Riksdagens ledamöter. För min del har jag ansett alldeles nödvändigt, att de nu färdiga lagarne framlagts, och jag kan ej finna någon olägenhet uti att ensamt de nu framkommit. De måste i främsta rummet afgöras, ty innan man vet, att Riksdagen verkliggen vill antaga de nya förslagen, kan man ej börja diskussion om huru den nuvarande arméen skall upplösas, och än mindre kan grundskattefrågan dessförinnan lösas. Om Riksdagen ej är benägen att antaga förevarande förslag, så måste öfvergångsförslaget anses förfallet, och ej

*Remiss af K.
Prop. ang.
allmänna
värnpligten
m. m.
(Forts.).*

Remiss af K Prop. ang. allmänna värnpligten m. m. (Forts.). kan det vara värdt att uppskjuta denna fråga i afvakten på ett förslag, som måhända aldrig kommer under diskussion.

Herr Wallenberg: Hans Excellens Björnstjerna har behagat antyda, att något förslag till nytt beskattningssystem icke behöfver ifrågakomma, utan att man lugnt kan betydligt öka utgifterna och taga bort grundskatterna, utan att sätta något annat i stället och således endast lita på de tillfälliga inkomsterna, hvilka på senare tider varit så ymniga.

Ett sådant tillvägagående är just det jag vill hindra. För öfrigt har jag icke motsatt mig dessa lagars framläggande eller remiss till utskott, lika litet som jag yttrat ett ord om förslaget innehåll. Såsom stöd härför kan jag åberopa såväl mitt eget föregående anförande som ock det yttrande till statsråds-protokollet, hvilket jag citerat såsom äfven på mig tillämpligt, äfvensom att man om sjelfva förslaget i fråga ej bör uttala sig utan militäriska insigter och förstudier.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att den förevarande Kongl. propositionen jemte de i anledning deraf nu afgifna yttranden skulle hänvisas till Lag-Utskottet, dock under förbehåll att, derest ett särskildt Utskott komme att tillsättas för behandling af den Kongl. propositionen, densamma jemte yttrandena i sådant fall skulle till detta Utskott öfverlemnas; och blef denna proposition med ja besvarad.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 4 dennes bordlagda nådiga proposition med förslag till lagar angående grunder för ordnande af flottans personal samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll.

Friherre De Geer, L.: Jag anhåller, att jemväl denna proposition måtte remitteras på enahanda sätt som den nyss remitterade.

Öfverläggningen förklarades slutad och den Kongl. propositionen hänvisades till Lag-Utskottet under enahanda förbehåll som den förra propositionen.

Upplästes ett af Herr *von Braun* inlemnadt memorial af följande lydelse:

Till Riksdagens Första Kammare.

Hos Kammaren anhåller undertecknad vördsamt om ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 20 Februari.

Denna anhållan bifölls.

Gust. v. Braun.

Friherre Adelsvärd: Jag får hos Kammaren vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under tre veckor, räknadt från morgondagen.

Jemväl härtill gaf Kammaren sitt samtycke.

Anmäldes och bordlades Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 1, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitie-ombudsmans embetsförvaltning; och

N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa §§ af Sjölagen.

Kammaren åtskildes kl. 11 f. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 8 Februari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 6 och protokollet för den 1 dennes.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 6 dennes bordlagda nådiga propositioner:

1:o) angående eftergift af den Norra och Södra Smedjebackarne samt Faktoriträdgården i Örebro stad och län åsatta ränta, kronotionde och rotering; samt

2:o) angående byte emellan Kongl. Maj:ts och Kronan, å ena sidan, samt Stockholms stad, å den andra, af mark å Långholmen.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 6 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 1, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitie ombudsmans embetsförvaltning; och

N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa §§ af Sjölagen.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 3, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens Första Hufvudtitel;

N:o 4, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens Andra Hufvudtitel;

N:o 5, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens Tredje Hufvudtitel;

äfvensom Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 22 Januari 1875 angående de ändringar i gällande Tulltaxeunderrättelser och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallas af det genom Kongl. Förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.